

SOME PRACTICAL IDEAS FOR LEARNING MUSIC MATERIAL IN THE LOWER SECONDARY STAGE

Viktoriya Nikolova

Department of Music, Faculty of Arts at SWU „Neofit Rilski“, Blagoevgrad, Bulgaria,

v.nikolova767@gmail.com

Abstract: The current environment of teaching adolescents requires music teachers to be flexible and have the skills of both a teacher and a performer. Music encourages creativity and builds confidence, helps students express themselves and shows them the importance of communication. The author of this paper explores the possibilities of acquiring elements of music literacy, included in the curriculum, through playing musical instruments, in the music classes of a comprehensive school in the music curriculum at the lower secondary stage, practical activities are mainly limited to singing songs. A few rhythmic exercises are also present in the fifth and sixth grades of the comprehensive school. There are also several sheet music examples of songs or themes from musical works that students should sing from the sheet music. The problem comes from the fact that singing by notes is not a favourite activity for the students due to many reasons, some of which are - not good absorption of music theory at the primary stage, change in voices during puberty, hence students feel shame to sing in front of their classmates. Also reading music is found difficult, boring and most of all - pointless by the students themselves. Ultimately, we need to give students a reason to learn to read music and, consequently, to be able to put this knowledge into practice. Knowing the music curriculum well, I looked at the opportunities it gives us to apply playing musical instruments alongside singing music. For this we need musical instruments that are easy to play without special training. The musical instrument that I am going to present to you I discovered by accident in my search for different ways to successfully conduct music lessons that involve singing by notes and rhythmic. In countries on different continents, playing musical instruments is part of the music curriculum. In Bulgaria, it is only in the primary stage that children's musical instruments (harpsichords, tambourines, triangles, maracas) are played. On these instruments, as is known, only rhythm can be played. This is extremely insufficient considering the overall musical education of children. In this paper, I will suggest the advantages that boomwhackers (boomwhackers) give to perform melody and harmony, in music classes at the junior secondary stage. Finally, I would add that integrating musical instruments into the school education system not only enriches the students' experience, but also plays an important role in their personal and academic development.

Keywords: curriculum, music education, playing musical instruments, singing.

НЯКОИ ПРАКТИЧЕСКИ ИДЕИ ЗА УСВОЯВАНЕ НА УЧЕБНИЯ МАТЕРИАЛ ПО МУЗИКА В ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

Виктория Николова

Катедра „Музика“, Факултет Изкуства при ЮЗУ „Н. Рилски“ – Благоевград, България,

v.nikolova767@gmail.com

Резюме: Съвременната обстановка в обучителния процес на подрастващите изисква от учителите по музика да бъдат гъвкави и да притежават умения както на преподавател, така и на изпълнител. Музиката насърчава креативността и изгражда увереност, помага на учениците да изразят себе си и им показва важноста на комуникацията. Авторът на доклада изследва възможностите за усвояването на елементи от нотната грамотност, включени в учебната програма, чрез свирене с музикални инструменти, в часовете по музика на общообразователното училище. В учебната програма по музика в прогимназиален етап практическите дейности се свеждат основно до пеење на песни. В пети и шести клас на общообразователното училище присъстват и няколко ритмични упражнения. Има и няколко нотни примера на песни или теми от музикални произведения, които учениците трябва да пеят по ноти. Проблемът идва от това, че пеењето по ноти не е любима дейност за учениците поради много причини, някои от които са – не добра усвояемост на музикалната теория в начален етап, промяна в гласовете през пубертета, съответно учениците изпитват срам да пеят пред своите съученици. Също така четенето на ноти самите ученици намират за трудно, скучно и най-вече – безсмислено. В крайна сметка трябва да дадем причина на учениците да се научат да четат ноти и, съответно да могат да прилагат това знание на практика. Познавайки добре учебната програма по музика, разгледах възможностите, които тя ни дава да приложим свирене на музикални инструменти успоредно с

пеенето по ноти. За тази цел имаме нужда от музикални инструменти, с които да се свири лесно и без специална подготовка. Музикалният инструмент, който ще ви представя открих случайно в търсене на различни начини за успешното провеждане на уроците по музика, в които присъстват пеене по ноти и ритмика. В държави от различни континенти свиренето на музикални инструменти е част от учебната програма по музика. В България е заложено само в начален етап да се свири на детски музикални инструменти (клавеси, дайре, триангел, маракаси). На тези инструменти, както е известно може да се изпълнява само ритъм. Това е крайно недостатъчно имайки предвид цялостното музикално възпитание на децата. В този доклад ще предложа предимствата, които дават boomwhackers (буумуакъри) да изпълняваме мелодия и хармония, в часовете по музика в прогимназиален етап. Накрая бих добавила, че интегрирането на музикални инструменти в училищната образователна система не само обогатява опита на учениците, но и играе важна роля за тяхното лично и академично развитие.

Ключови думи: учебна програма, музикално възпитание, свирене на музикални инструменти, пеене.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

С тези цветни тръби се запознах съвсем случайно, търсейки начини да разнообразя практическите дейности в часовете по музика. Свиренето на музикални инструменти е все по-малко, основно в начален етап, а пеенето е основна дейност в часа по музика. Учениците постепенно губят желание за пеене (гласовете им загрубят, изпитват срам) и часовете по музика стават твърде теоретични. Така, при моето търсене попаднах на този музикален инструмент. Тъй като в България ги няма в нито един музикален магазин, се наложи да ги поръчам от немски сайт за музикални инструменти. Аз специално купих два комплекта хроматични буумуакъри. От момента, в който пристигнаха те се превърнаха в любим инструмент за моите ученици. Това е една от причините и моята дисертация да е посветена на свиренето с музикални инструменти в часовете по музика на общообразователното училище в България. Нека ви разкажа малко повече за този сравнително нов инструмент.

Boomwhackers са цветни пластамасови тръби, настроени в различни тонове. Те са изключително подходящи за използване в час по музика, тъй като се лесни за употреба, забавни и достъпни за ученици от различна възраст. Всяка буумуакър тръба има различна дължина и издава различен тон при удар – обикновено в ръката, по пода или в друга тръба. Цветовете на тръбите съответстват на конкретни тонове, което улеснява учениците да разпознаят и запомнят тоновете. Това прави този инструмент идеален за запознаване с основите на музикалната теория и нотопис.

В часовете по музика ги използвам за свирене на мелодии, ритмични упражнения и дори за създаване на импровизирана музика в група. Учениците развиват чувство за ритъм, координация, слух и екипна работа. Всеки ученик има свой „тон“, и за да се получи цялата мелодия, е необходимо добро сътрудничество и концентрация.

В този труд ще докажа, че когато използваме музикални инструменти, които са лесни за употреба можем да мотивираме учениците да усвоят необходимата музикална теория, да направим часовете по музика по-ползотворни и завладяващи.

Нека се потопим в завладяващата история на тези ударни инструменти и да проучим различните им приложения в класната стая и извън нея.

Картина 1

Личен архив: Виктория Николова

Кратка история: Изобретателя Крейг Рамсел, съвсем случайно забелязва, че различните по дължина пластмасови тръби произвеждат различни тонове в зависимост от дължината им когато се ударят в повърхност. Това се случва в началото на 90-те години на XX век. Заинтригуван от това откритие, той експериментира с различни дължини на тръбите и в крайна сметка създава набор от настроени ударни тръби, които нарича "Whacky Whistles". Whacky Whistles бързо печелят популярност сред музикални педагози и ентузиаста поради тяхната достъпност, издръжливост и гъвкавост. През 1995 г. Рамсел си партнира с Rhythm Band Instruments за по-нататъшно развитие и маркетинг на продукта, преименувайки го на "Boomwhackers".

Останалото, както се казва, е история.

Как работят Boomwhackers: Boomwhackers са по същество настроени ударни тръби, които произвеждат звук, когато се ударят в повърхност. Всяка тръба е настроена на определена височина въз основа на нейната дължина, като по-дългите тръби произвеждат по-ниски височини, а по-късите тръби произвеждат по-високи. Тръбите обикновено са цветно кодирани, като всеки цвят съответства на определена нота от музикалната скала. Когато се удари Boomwhacker, въздухът вътре в тръбата вибрира, създавайки стояща вълна. Дължината на тръбата определя дължината на вълната на стоящата вълна, която от своя страна определя височината на произведения звук.

Свирене с Boomwhackers: Boomwhackers са изключително лесни за свирене, което ги прави достъпни за музиканти от всички нива на умения. За да свирим на Boomwhacker, просто трябва да го държим в единия край и да ударим другия край в повърхност като ръка, крак, на пода или друг Boomwhacker. Полученият звук е ясен, резонансен тон, който може да се използва за създаване на мелодии, хармонии и ритми.

Използване на Boomwhackers в класната стая: Boomwhackers са се превърнали в основен продукт в музикалните кабинети по света поради многобройните си образователни предимства. Ето няколко начина, по които учителите могат да включат Boomwhackers в своята учебна програма:

Преподаване на височина и ритъм: Boomwhackers са отличен инструмент за обучение на ученици относно височината и ритъма. Тяхната цветно кодирана система улеснява учениците да визуализират и разберат връзката между различните ноти в музикалната скала. Учителите могат да използват Boomwhackers, за да представят концепции като гами, акорди, мелодии и ритми по забавен и интерактивен начин.

Групово изпълнение на музика: Boomwhackers са идеални за групови дейности по създаване на музика. На учениците могат да се задават различни ноти или части от мелодия и да работят заедно, за да създадат съвместно музикално произведение. Това насърчава сътрудничеството, екипната работа и чувството за общност в класната стая.

Композиция и импровизация: Boomwhackers може да се използва за насърчаване на учениците да изследват своята креативност чрез композиция и импровизация. Като експериментират с различни комбинации от ноти и ритми, учениците могат да развият своите музикални умения и да изразят себе си чрез музика.

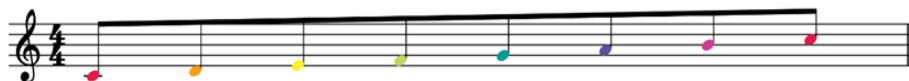
Движение и координация: Свиренето на Boomwhackers включва както физическа, така и умствена координация. Като участват в дейности, които изискват от учениците да се движат и да свирят на Boomwhackers едновременно, учителите могат да помогнат на учениците да развият своите двигателни умения, пространствено съзнание и цялостна координация.

Приобщаващо музикално образование: Boomwhackers са достъпни за ученици с всякакви способности, включително тези със специални нужди. Техният прост дизайн и интуитивна техника на свирене ги правят ценен инструмент за приобщаващо музикално образование.

Четене на цветно кодирана нотация

Картина 2

ЦВЕТНА НОТАЦИЯ

created by V.Nikolova

Личен архив: Виктория Николова

Много ресурси на Boomwhacker включват цветно кодирана нотация, което улеснява учениците да се научат да свирят песни и инструментални мелодии. Всеки цвят представлява определена нота, а нотацията показва кой Boomwhacker да се изсвири и кога да се изсвири. Това визуално представяне на музиката помага на учениците да развият уменията си за четене и да разберат структурата на музикалните произведения. Бих искала да споделя моя опит в използването на тези тръби в урока по музика. Като за начало ще кажа, че съм ги използвала във всички етапи на училищното образование - начален, прогимназиален и гимназиален. При всички се забелязва въодушевление, повишаване на концентрацията и мотивацията. Нека първо споделя примерни стъпки за въвеждане на тази дейност в часа. Преди да започнем да свирим, трябва да запознаем учениците с тръбите. Разказвам накратко тяхната история, показвам тръбите и обяснявам характеристиките им (дължина = височина на звука) и ограничения (тънка, чуплива пластмаса; не е истински силен звук и т.н.). Задължително демонстрирам и как се държат и съответно как се свири с тях. След това въвеждам и правила:

- При свирене не се използва прекомерна сила.
- Да не се удря нищо друго освен себе си или други предмети, както е указано.
- Никакъв контакт с устата.
- Огъваш/чупиш - заменяш.
- Тръбите трябва да се виждат и да не се чуват, докато не се даде разрешение за свирене.

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Аз използвах като начало музикални примери, поместени в учебниците по музика, при които има изискване да се пеят по ноти. За да е по-лесно пеенето и, съответно свиренето, преработих нотните примери, като замених традиционния черен цвят на нотите с цветовете на буумуакърите. Така учениците се ориентират много бързо в четенето на ноти, защото всеки цвят отговаря за определен тон. Освен това всяка тръба е надписана с името на тона, който звучи. Има и чудесни електронни ресурси, които можем да използваме в урока по музика, но също така можем и да създаваме такива, каквито бихме искали да използваме в часа. Използването на цветна нотация улеснява много и ученици без да могат да четат се ориентират буквално за минути какво трябва да изсвирят. Нека предложа някои конкретни примери, които съм работила в уроците по музика.

Картина 3

ОДА НА РАДОСТТА

created by V.Nikolov

Личен архив: Виктория Николова

Картина 4

ТЕМА ОТ ХАЙДН

created by V.Nikolova

Личен архив: Виктория Николова

Бих искала да предложа и стъпки за провеждане на урока:

Разпределяне на тоновете: Учителят раздава Boomwhackers на учениците според нужните ноти за мелодията. Всеки ученик получава една или две тръби (например: до, ре, ми, фа, сол, ла, си).

Цветна партитура: На дъската или на листове се показва мелодията с цветна нотация, съответстваща на цветовете на Boomwhackers. Това улеснява разчитането, особено за по-малки ученици.

Упражнение по групи: Учениците се упражняват по групи – всяка група свири само при своята нота. Това тренира концентрацията и слуховото възприятие.

Цялостно изпълнение: Когато са готови, целият клас заедно изпълнява мелодията, като всеки ученик свири в точния момент. Може да се използва и запис на песента за фон, което прави изживяването още по-възбуждащо.

Обсъждане: След изпълнението, учениците обсъждат какво им е харесало, какво са научили и какво могат да подобрят следващия път.

3. РЕЗУЛТАТ

Учениците развиват усещане за ритъм и работа в екип, научават основни музикални понятия и изпитват удоволствие от съвместното музициране. Часовете по музика с активното участие на инструменти правят ученето по-забавно и ангажиращо. Те могат да вдъхновят учениците да продължат да се занимават с музика и извън училище – в музикални школи, групи или самостоятелно.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, Boomwhackers предоставят забавен, достъпен и ангажиращ начин за хора от всички възрасти и способности да научат и създават музика. Въпреки че Boomwhackers се използват предимно в образователни среди, те също са намерили място в развлекателни дейности за създаване на музика, терапия и тимбилдинг. Тяхната гъвкавост и привлекателност са ги направили популярен избор за обществени събития, корпоративни семинари и дори професионални изпълнения. Тяхната уникална комбинация от звук, цвят и простота ги превръща в обичан инструмент в класни стаи, домове и общности по целия свят. Часовете по музика могат да бъдат по-музикантски, творчески и вдъхновяващи за съвременните деца, когато свирят с музикални инструменти. Бих препоръчала училищата да включват повече музикални курсове и дейности, насочени към насърчаване на свиренето на музикални инструменти.

ЛИТЕРАТУРА

Boomwhackers. (n.d.). Boomwhackers. (2009). <https://boomwhackers.com/>

Министерство на образованието и науката. (2023). Учебна програма по музика за 1 клас. <https://www.mon.bg/obshto-obrazovanie/uchebni-planove-i-programi-2/uchebni-programi/uchebni-programi-za-obsthoobrazovatelna-podgotovka/i-klas/>

Министерство на образованието и науката. (2023). Учебна програма по музика за 2 клас. <https://www.mon.bg/obshto-obrazovanie/uchebni-planove-i-programi-2/uchebni-programi/uchebni-programi-za-obsthoobrazovatelna-podgotovka/ii-klas/>

Министерство на образованието и науката. (2023). Учебна програма по музика за 3 клас. <https://www.mon.bg/obshto-obrazovanie/uchebni-planove-i-programi-2/uchebni-programi/uchebni-programi-za-obsthoobrazovatelna-podgotovka/iii-klas/>

- Министерство на образованието и науката. (2023). Учебна програма по музика за 4 клас. <https://www.mon.bg/obshto-obrazovanie/uchebni-planove-i-programi-2/uchebni-programi/uchebni-programi-za-obsthoobrazovatelna-podgotovka/iv-klas/>
- Министерство на образованието и науката. (2023). Учебна програма по музика за 5 клас. <https://www.mon.bg/obshto-obrazovanie/uchebni-planove-i-programi-2/uchebni-programi/uchebni-programi-za-obsthoobrazovatelna-podgotovka/v-klas/>
- Министерство на образованието и науката. (2023). Учебна програма по музика за 7 клас. <https://www.mon.bg/obshto-obrazovanie/uchebni-planove-i-programi-2/uchebni-programi/uchebni-programi-za-obsthoobrazovatelna-podgotovka/vii-klas/>
- Сотирова, В., Драганова, Р., Калоферова, Г., & Матеева, З. (2016). Учебник по музика за 5 клас. Просвета София АД. <https://bg.e-prosveta.bg/book/108?page=70>
- Сотирова, В., Драганова, Р., Калоферова, Г., & Матеева, З. (2018). Учебник по музика за 7 клас. Просвета София АД. <https://bg.e-prosveta.bg/book/261?page=11>
- Сотирова, В., Драганова, Р., Калоферова, Г., & Матеева, З. (2016). Книга за учителя по музика за 5 клас. Просвета София АД. <https://bg.e-prosveta.bg/book/626?page=1>
- Сотирова, В., Драганова, Р., Калоферова, Г., & Матеева, З. (2018). *Книга за учителя по музика за 7 клас.* Просвета София АД. <https://bg.e-prosveta.bg/book/696?page=1>